

## **PRACOVNÍ PROJEKTY JAKO SPECIFICKÁ VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE V RÁMCI PRACOVNÍ VÝCHOVY**

BLAŽKOVÁ Hana, ČR

### **Resumé**

Článek pojednává o zařazení pracovního projektu v rámci pracovní výchovy v německém školství, kdy pracovní projekt předkládá jako jednu z možných a zajímavých alternativních metod uplatnitelných v českém školství v rámci pracovní výchovy.

**Klíčová slova:** vzdělávací oblast „Člověk a svět práce“, pracovní výchova, projekt, pracovní projekt.

### **WORKING PROJECTS AS A SPECIFIC EDUCATING STRATEGY WITHIN THE BOUNDS OF WORK EDUCATION**

#### **Abstract**

The article concern possibilities of fulfilment work project within the bounds of work education in german education, where working project show as one of possible and interesting alternative methods which could be applied in czech education within this bounds of work education.

**Key words:** course of study „people and work“, work education, project, work project.

### **1 Úvod**

Rámcový vzdělávací program přinesl do škol novou vzdělávací oblast „Člověk a svět práce“, která by měla žáky připravit na budoucí pracovní život a pomoci jim profilovat se (1, s. 142 - 150). Obsah této vzdělávací oblasti je značně variabilní a školy se mohou rozhodnout, jak jej realizují. Na základě svých zkušeností většina škol upozorňuje na vznik mnoha problémů. Do této skupiny jsou nejčastěji ze strany pedagogů zařazovány: nedostatečné materiálové vybavení, zastaralé představy o předmětu pracovní výchova, podceňování důležitosti celé vzdělávací oblasti (2, s. 8 - 9). Situace se zdá být obtížně řešitelná, pokud se nebudou pedagogové snažit hledat nové východisko řešení. Jedním z nich by mohlo být zavádění pracovních projektů do výuky pracovního vyučování, jejichž základy jsou převzaté z německého školství.

### **2 Pracovní projekt jako specifická vzdělávací strategie**

Na základě teoretických poznatků o projektovém vyučování nemůžeme pracovní projekt vnímat jako izolovaný pedagogický prvek. Vždy je, ať už explicitně nebo implicitně, součástí nějakého systému, prvkem určité struktury, a v této struktuře plní zcela konkrétní roli. Uvažujeme-li výchovně-vzdělávací systém jako základní, potom pracovní projekt může (3, s. 48 - 56):

- plnit v tomto systému různé funkce (např. projekt jako metoda, nástroj, organizační forma, prostředek, prostředí, strategie; projekty motivační, explorační, pojmotvorné, upevňovací; projekty žákovské, projekty výuky, atd.),

- vytvářet různě silné vazby k ostatním prvkům systému a působícím faktorům (např. slabá vazba k informativní výuce a silné vazby k výuce heuristické a produkční, silné vazby k motivační a aplikační fázi výuky, méně silné vazby k expoziční a fixační fázi výuky, slabá vazba k diagnostické fázi výuky, silná vazba na aktivizující metody výuky, silná vazba na problémové vyučování atd.).

Současně je však třeba vycházet z toho, že všechny prvky systému tvoří komplex, navzájem se ovlivňují. Proto každá změna jednoho z nich, např. užití projektu v jiných, než původně předpokládaných souvislostech, znamená současně změny v systému a může mít vliv, a to i negativní, na rozvoj celého systému (3, s. 48 - 56).

V případě zařazování pracovních projektů do vyučování je třeba, více než v jiných případech, brát na zřetel, že výchovně-vzdělávací proces, i když na prvním místě plní funkci vzdělávací, není funkční a nedosahuje daných cílů, jestliže ne-respektuje cíl nadřazeného systému, jímž je celkové formování osobnosti žáka (4, s. 8).

Práce na pracovních projektech může uspokojovat potřebu jednotlivých žáků realizovat se v různých typech činností, vyniknout v nějakém oboru, ale současně poskytuje žákům možnost přirozeně se sdružovat a společně pracovat na úkolech, které sice vycházejí ze školy, ale mohou být oceněny i mimo školu.

### **3 Námět na pracovní projekt**

Návrh na pracovní projekt je převzatý z odborné literatury, který popisuje řešení problematiky obsahu vzdělávacího předmětu „Praxisunterricht“ v německém školství s využitím moderních vyučovacích metod, v našem případě projektové metody.

Předmět „Praxisunterricht“ (v našem školství pracovní výchova) se vyučuje od sedmého ročníku. První rok prochází žáci teoretickou přípravou na tříletý pracovní projekt. V rámci vyučování poznávají celý vzdělávací systém a své možnosti budoucím povoláním. Poté následuje praktická část, kdy si žáci osvojují praktické dovednosti s různými materiály. Součástí výuky je také práce s ICT, kdy si žáci rozvíjejí informační gramotnost. Na závěr sedmého ročníku jsou žáci seznámeni s problematikou projektové metody.

Samotný pracovní projekt začíná na začátku osmého ročníku formulováním problému, stanovením cílů a vytvořením pracovního plánu. Neexistují žádná nabízená témata pouze tematické okruhy: média a komunikace, řemesla a umění, obchodní činnost, sociální činnost, člověk a příroda, organizační činnost na jejichž základě si žáci stanoví sobě vlastně blízké téma. Výběr konkrétního problému vychází z prostředí školy, zájmu žáka a je plně v jeho kompetenci.

Poté žáci formulují problém, cíle a pracovní plán konkrétního pracovního projektu. Tento návrh předkládají řediteli školy a žádají o jeho schválení. Veškeré údaje jsou zaznamenány na formuláři, který obsahuje název pracovního projektu, cíl, jména všech zúčastněných žáků, dílčí úkoly, finanční rozpočet a zdroj financí, poradce z řad pedagogů a jeho vyjádření k dané problematice, další odborníky z praxe. Tento proces není formální, neboť žáci musí prokázat důležitost problému. Pokud ředitel projekt schválí, obě strany podepíší dohody a stává samotný proces pracovního projektu.

Projekt pokračuje plněním úkolů podle sestaveného plánu. Při realizaci pracovního projektu žáci plně využívají svého poradce – pedagoga. Se žáky se schází jednou týdně, konzultuje s nimi daný problém, zadává úkoly, které tvoří sám a kontroluje jejich správnost splnění. Pedagog není přímým účastníkem projektu, ale pouze koordinátorem, klade otázky, dává zpětnou vazbu, upozorňuje na nedostatky, na

možná nebezpečí. Žáci se radami pedagoga nemusí řídit. Tento proces vzájemné komunikace je v rámci pracovního projektu brát jako jeden z nejvýznamnějších aspektů celého „Praxisunterricht.“

Pro práci na pracovním projektu jsou vyhrazené některé hodiny v týdnu a dva až tři dny v roce. Celková dotace předmětu je 90 – 110 hodin ročně.

Žáci jsou pravidelně kontrolováni v plnění stanovených počtů hodin zápisem do pracovního výkazu. Jedná se o formulář, který obsahuje název projektu, jména účastníků, datum a podpis, časový interval vykonávané práce a podpis odpovědné osoby, která se splněním úkolů pomáhala, odborní poradci, instituce.

Projekt je hodnocen jednak průběžně, a také na závěr jako celek. Pro samotné hodnocení předkládají žáci poradci zpracovaný osobní plán za určité období, který zahrnuje časový harmonogram, splněné úkoly a dosažení dílčí cíle, soupis odborných parterů a sebehodnocení jednotlivých žáků. Hodnocení odpovídá aktivitě žáků, jejich svědomitosti, samostatnosti při řešení problémů. Žáci jsou hodnoceni známkou odpovídající hodnoty doplněnou slovním komentářem.

Po třech letech je pracovní projekt ukončen, probíhá celkové hodnocení a prezentace výsledků. Každý pracovní projekt je završen závěrečnou zkouškou, při níž musí žáci prokázat schopnost zdokumentování průběhu projektu, prezentace výsledků před větší skupinou lidí (např. den otevřených dveří, den rodičů a další) a na závěr obhájit celou práci před odbornou komisí. Ta se skládá většinou z odborníků z praxe, kteří zjišťují získané znalosti žáků. Velký důraz je kladen na mluvený projev, schopnost argumentace a vedení diskuse (2, s. 8 – 9).

#### **4 Závěr**

Vzdělávací oblast „Člověk a svět práce“ nabízí spoustu možností při realizaci samotné výuky. Jednou z nich lze považovat pracovní projekty, které se zdají být velmi zajímavou alternativou a inspirací pro české školství, kdy se žáci ve vyučovacím procesu v rámci pracovní výchovy stávají aktivnějšími, dokáží se plně zapojovat do diskuze, lépe argumentovat a v neposlední řadě dochází k eliminaci problémového chování.

#### **5 Literatura**

1. PASCH, Marvin. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 411 s. ISBN 80-7367-054-2.
2. PAVLÍKOVÁ, Jana. Inspirace pro pracovní výchovu. *Moderní vyučování*. 2007, roč. XII, č. 4, s. 8-9. ISSN 1211-6858.
3. KUBÍNOVÁ, M. *Projekty – cesta k tvořivosti a samostatnosti*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta, 2002, 265 s. ISBN 80-7290-088-9
4. MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2000, 104 s. ISBN 80-210-1661-2
5. *Metodický portál RVP : Portál vzdělávání* [online]. 2005 - 2009, 25.2. 2009 [cit. 2009-04-25]. Dostupný z WWW: <www.rvp.cz>. ISBN 1802-478.

**Lektoroval:** Jiří Pavlas, Mgr.

#### **Kontaktní adresa:**

Hana Blažková, Mgr.,  
Katedra technické a informační výchovy, Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5,  
771 40 Olomouc, ČR, tel. 00420 585 635 819, e-mail: hanka.blazkova@seznam.cz